

Türkiye’de çocuklara yönelik bedensel cezalar

Çocuklara Yönelik Her Tür Bedensel Cezaya Son Verilmesi Küresel Girişimi tarafından hazırlanan rapor; en son güncelleme: Aralık 2015

(Küresel Girişimin Üyesi olan Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından katkı verilmiş ve çevrilmiştir)

Çocuk nüfus

23.105.460 (UNICEF, 2013)

Türkiye, yasal düzenlemelerini, bedensel cezanın her ortamda yasaklanmasını sağlayacak yönde reforma tabi tutma taahhüdünde bulunmuştur.

Türkiye’nin bedensel cezayı yasaklama taahhüdü

Türkiye, 2010 yılındaki Evrensel Periyodik Değerlendirme sırasında bu yönde yapılan tavsiyeyi açıkça kabul ederek her tür bedensel cezayı yasaklama taahhüdünde bulunmuştur. Hükümet, 2015 yılındaki değerlendirme sırasında da benzer tavsiyeleri benimseyerek bu taahhüdünü yinelemiştir.

Tam yasaklamayı sağlayacak hukuksal reformun özeti

Henüz yasaklamanın evde, alternatif bakım ortamlarında, okullarda ve muhtemelen ceza infaz kurumlarında hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Ebeveynlerin “düzeltme hakkı” 2002 yılında Medeni Kanun’dan çıkartılmıştır. Bununla birlikte 2004 tarihli Ceza Yasası, kişinin “kendi bakımı altındaki ya da yetiştirme, eğitime, bakım sağlama, koruma veya bir meslek ya da sanat öğretme yükümlülüğü taşıdığı başka kişiye yol gösterme hakkından doğan disiplin yetkisini” tanımaktadır. Çocuk yetiştirmede bedensel cezanın neredeyse evrensel sosyal ve kültürel kabulü, yasaların, bir disiplin aracı olarak bu tür cezaların hiçbir derecesinin ya da biçiminin kabul edilemeyeceği konusunda net olmasını gerektirir. Bu alanda hiçbir hukuksal savunmaya yer verilmemeli ve yasa, evde ebeveynlerce ve diğer ortamlarda çocuklar üzerinde yetkiye sahip kişilerce uygulanacak bedensel cezanın ve diğer küçük düşürücü ve aşağılayıcı muamelenin her biçimini yasaklamalıdır.

Alternatif bakım ortamları – Bedensel ceza yasağı, her tür alternatif bakım ortamında (bakıcı aile, kurumlar, sığınma yerleri, acil durum bakımı vb.) geçerli disiplin önlemleri bağlamında uygulanmalıdır.

Gündüz bakım – Bedensel ceza, erken dönem çocuk bakımı verilen tüm yerlerde (anaokulları, kreşler, okul öncesi kurumlar, aile merkezleri, vb.) ve daha büyük çocuklara gündem bakım verilen diğer yerlerde (gündüz bakım merkezleri, okul sonrası çocuk bakımı vb.) yasaklanmalıdır.

Okullar– Bedensel ceza yasağı, özel ya da kamusal tüm okullarda uygulanmalıdır.

Ceza infaz kurumları – Yasalar, yasalarla sorunu çocukların tutuldukları tüm kurumlarda bir disiplin önlemi olarak bedensel cezayı açık biçimde yasaklamalıdır.

Ayrıntılı ülke raporu

Bedensel cezanın bugünkü hukuksallığı

Evde

Ev içinde bedensel ceza yasal sayılmaktadır. 2002 yılında Medeni Kanunda yapılan bir değişiklikle ebeveynlerin “düzeltme hakkı” yasa metninden çıkarılmıştır. Ancak, 2004 tarihli Ceza Yasası “disiplin yetkisi” kavramını tanımaktadır (madde 232). Ceza Yasasında, 2912 tarihli Ailenin Korunması ve Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Yasasında 2005 tarihli Çocuk Koruma Yasasında yer alan şiddet ve istismara karşı hükümler, çocuk yetiştirmede her tür bedensel cezanın yasaklanması şeklinde yorumlanmamaktadır. 2010 yılında Anayasada yapılan bir değişiklikle şu ifadeye yer verilmiştir: “Devlet, çocukların her tür istismar ve şiddetten korunması için gerekli önlemleri alır.” (madde 41). Ancak bu hüküm bedensel cezanın her biçiminin yasaklanması şeklinde yorumlanmamaktadır.

Türkiye Avrupa Konseyi’nin çocuklara bedensel ceza uygulanmasına karşı başlattığı kampanyaya imza vermiştir. Görüldüğü kadarıyla yasaklamayı sağlayacak bir hukuk reformuna yönelik herhangi bir hareket yoktur. Ancak, 2009 yılında Adalet Bakanlığı, UNICEF ve diğerleri ulusal yasalar üzerinde bir inceleme yapmış ve Çocuk Haklarına dair Sözleşme ile uyum sağlanmasına yönelik tavsiyeler belirlenmiştir. Hükümet, 2010 ve 2015 yıllarındaki Türkiye’ye ilişkin Periyodik Değerlendirmeler sırasında dile getirilen tavsiyeleri açıkça kabul ederek çocuklara yönelik her tür bedensel cezayı yasaklama taahhüdünü ortaya koymuştur.¹

Alternatif bakım ortamlarında

Ebeveynler için yasal sayılırken (bakınız, “Evde” başlığı) alternatif bakım ortamlarında bedensel cezayı yasaklayan açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Gündüz bakımda

Erken dönem çocuk bakımının tamamı ve daha büyük çocuklar için gündüz bakımında bedensel cezayı yasaklayan açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Okullarda

Okullarda bedensel ceza 1923 yılından bu yana yasa dışı sayılmakla birlikte ortada açık bir yasak yoktur ve uygulamanın hukuksallığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. 1702 sayılı yasa öğrencilere kötü muameleyi ve dayığı cezaya tabi tutmakta (maddeler 20 ve 22), 4347, İlkokul Öğretmenlerinin Terfi, Değerlendirme ve Cezalandırılması ile ilgili 4357 sayılı yasa (Bölüm 7), Ortaokul Öğretmenlerinin Terfi, Değerlendirme ve Cezalandırılması ile ilgili yasa (Bölümler 20-22 ve 27) ve 657 sayılı Devlet Personel Yasası çocuklara karşı fiziksel ya da psikolojik şiddete başvuran öğretmenler için cezai önlemler öngörmektedir. Ne var ki, 2008 yılında bir okul müdürü tarafından bedensel cezaya başvurulması üzerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan bir soruşturmada bedensel cezanın eğitsel değeri olduğu sonucuna varılmıştır.² Belirtildiğine göre soruşturmayı yürütenler raporlarında Yüksek İdare Mahkemesi’nin 1978 yılında aldığı öğretmenlerin bedensel ceza

¹ 17 Haziran 2010, A/HRC/15/13, Çalışma grubu raporu, para. 101(4); 13 Nisan 2015, A/HRC/29/15, Çalışma grubu raporu, paragraflar 149(16) ve 149(17)

² “Yetkililerden öğrencilere ‘katı disiplin’”, *Turkish Daily News*, 21 Nisan 2008

uygulamalarını destekleyen bir kararına atıfta bulunduğu halde 2005 yılındaki ters yönde bir karardan hiç söz etmemiştir.³

Ceza kurumlarında

Ceza infaz kurumlarında bir disiplin yöntemi olarak bedensel cezaya başvurulması yasa dışı bulunmakla birlikte mevzuatta bunu açık biçimde yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır. 2004 tarihli Ceza ve Güvenlik Önlemlerinin İnfazı hakkındaki Yasa infaz kurumlarında tutulan çocukların haklarından söz etmekle birlikte bedensel cezaları açık biçimde yasaklamamaktadır.

Suç karşılığı hüküm olarak

Suç karşılığı verilen bir hüküm olarak bedensel ceza yasa dışıdır. 2004 tarihli Ceza Yasası'nda ya da 2004 tarihli Ceza Usul Yasası'nda yargı kararı gereği bedensel ceza öngören herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Türkiye'nin insan hakları sicilinin Evrensel Periyodik Değerlendirmesi

Türkiye'nin durumu Evrensel Periyodik Değerlendirmenin 2010 yılındaki ilk turunda (8. Oturum) incelenmiştir. Aşağıdaki tavsiye dile getirilmiş ve bu tavsiye Hükümet tarafından benimsenmiştir:⁴

“bedensel cezaların yasaklanması dâhil olmak üzere kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi ve bu olguya karşı mücadele edilmesi için yasal ve pratik önlemlere başvurulması... (Ermenistan)”

Değerlendirmenin ikinci turu 2015 yılında gerçekleşmiştir (21. Oturum). Değerlendirme sırasında aşağıdaki tavsiyeler dile getirilirken Hükümet bunları kabul ederek söz konusu tavsiyelerin halen yaşama geçirildiğini ya da bu süreçte olduğunu belirtmiştir:⁵

“Çocuklara yönelik her tür bedensel cezayı yasaklayacak özel bir yasanın çıkarılması konusunun dikkate alınması (Polonya);

“Bedensel cezalar dâhil çocuklara yönelik şiddetin her biçiminin yasaklanması (Slovenya)”

İnsan hakları anlaşma organları tarafından yapılan tavsiyeler

Çocuk Hakları Komitesi

(20 Temmuz 2012, CRC/C/TUR/CO/2-3, İkinci/üçüncü raporlarla ilgili sonuç gözlemleri, paragraflar 6, 7, 44, 45, 58 ve 59)

“Komite, 2001 tarihli sonuç gözlemlerinin karşılığının yaşama geçirilmesi yönünde taraf Devletçe gösterilen çabalara ilk raporda yer verilmesini memnuniyetle karşılamaktadır (CRC/C/15/Add.152). Bununla birlikte Komite üzüntüyle belirtmek ister ki bu sonuç gözlemlerinden bazıları yeterince dikkate alınmamıştır...”

“Komite taraf Devlete, ilk rapora ilişkin sonuç gözlemlerinde yer alıp henüz tam olarak ya da yeterince yaşama geçirilmeyen, örneğin... bedensel ceza gibi konulara yönelik tavsiyeler açısından gerekli tüm önlemleri alma çağrısında bulunur...”

³ “Yetkililerden öğrencilere ‘katı disiplin’”, *Turkish Daily News*, 21 Nisan 2008

⁴ 17 Haziran 2010, A/HRC/15/13, Çalışma grubu raporu, para. 101(4)

⁵ 13 Nisan 2015, A/HRC/29/15, Çalışma grubu raporu, paragraflar 149(16) ve 149(17)

“Komite, Medeni Kanunda (2002) yapılan, ebeveynlerin ‘çocuklarını düzeltme haklarının’ metinden çıkartan, ayrıca taraf Devletin ceza yasasında yapılıp bedensel cezanın suç karşılığı bir hüküm ve ceza infaz kurumlarında önlem olarak kullanılmasını yasaklayan değişiklikleri dikkate almaktadır. Bununla birlikte Komite, bedensel cezanın evlerde ve alternatif bakım ortamlarında henüz açıkça yasaklanmamış olmasından kaygılıdır. Komite, bedensel cezanın evlerde kabul edilebilir sayıldığına ve kimi durumlarda bu cezaya psikiyatri kurumlarında ve rehabilitasyon merkezlerinde başvurulduğu yönündeki bildirimlerden kaygı duymaktadır. Komite ayrıca belirtmek ister ki bedensel cezanın okullarda yasaklanmış olmasına rağmen gelen bildirimler bu uygulamanın okullarda hala sürdüğünü ve yetişkinlerin bu uygulamaya eğitsel değer biçmeyi sürdürdüklerini göstermektedir. Bu durum, okullarda bedensel cezanın yasaklanmasının nasıl yorumlandığına ve bu yasağın nasıl uygulandığına ilişkin derin kaygılara yol açmaktadır.

“Komite, önceki sonuç gözlemlerinde (CRC/C/THA/CO/2, paragraflar 40 ve 41) ifade edildiği gibi, çocuğun her tür şiddetten korunması hakkında ilgili genel görüş No. 13 (2011) ve çocuğun bedensel ve diğer zalimane ya da aşağılayıcı cezalandırma biçimlerine karşı korunma hakkında ilgili genel görüş No. 8 (2006) doğrultusunda, çocuklara yönelik her tür şiddete karşı mücadele açısından alınması gereken önlemlerle ilgili kaygılarını yineler ve taraf Devlete şu tavsiyelerde bulunur:

- a) bedensel cezanın evde ve alternatif bakım ortamlarında açık biçimde yasaklanması dâhil olmak üzere bedensel ceza uygulamasının ortadan kaldırılması;
- b) araştırma ve faillere karşı gerekli işlemlerin yapılması dâhil olmak üzere okullarda bedensel ceza uygulamalarına karşı getirilen yasağın yaşama geçirilmesini izleme;
- c) bedensel cezanın zararlı etkileri konusunda farkındalık yaratılması ve ailelerde alternatif disiplin biçimlerinin yaygınlaştırılması.

“ Komite, taraf Devletin önceki raporundan bu yana eğitim sisteminde sağlanan iyileştirmeleri memnuniyetle karşılamaktadır... Anca Komite, aşağıdaki hususlarda kaygılıdır: ...

- d) sözel şiddetten fiziksel şiddete kadar okullarda şiddetin yaygınlığı...

“ Komite taraf devlete şu tavsiyede bulunmaktadır: ...

- d) bedensel ceza yasağına sıkı sıkıya uyulması ve çocuklar arasında şiddetten uzaklık ruhu geliştirilmesi dâhil olmak üzere okullardaki şiddete ilişkin programların güçlendirilmesi...”

Çocuk Hakları Komitesi

(9 Temmuz 2001, CRC/C/15/Add.152, Başlangıç raporuyla ilgili sonuç gözlemleri, paragraflar 47 ve 48)

“Komite, evde fiziksel cezanın kültürel ve hukuksal olarak kabul edilmesi ve Ceza Yasası’nda yalnızca fiziksel hasarla sonuçlanan ‘aşırı cezanın’ yasaklanması konusunda derin kaygısını ifade eder. Komite ayrıca yasaklanmış olmasına rağmen bedensel cezanın okullarda ve diğer kurumlarda kullanılıyor olmasına ilişkin kaygısını dile getirir.

“Komite, Sözleşmenin 3, 19 ve 28(2) maddeleri ışığında taraf Devleti, bedensel cezaların zararlı etkileri konusunda farkındalık yaratacak ve çocuğun saygınlığı ve Sözleşme ile uyumlu olmak üzere ailelerde alternatif disiplin uygulamalarını yaygınlaştıracak önlemler almaya özendirebilir. Komite ayrıca okullardaki ve diğer kurumlardaki bedensel ceza yasağının etkili biçimde uygulanmasını tavsiye eder.”

İşkenceye Karşı Komite

(20 Ocak 2011, CAT/C/TUR/CO/3, Üçüncü raporla ilgili sonuç gözlemleri, para. 22)

“Komite, Medeni Kanunda (2002) yapılan, ebeveynlerin ‘çocuklarını düzeltme haklarının’ metinden çıkartan değişikliği dikkate almakla birlikte, bedensel cezanın evlerde ve alternatif bakım ortamlarında

iç hukuk açısından henüz açıkça yasaklanmamış olmasından, ayrıca bedensel cezalara ebeveynler tarafından sıkça başvurulduğuna ve bu cezalara okullarda eğitsel değer biçildiğine ilişkin bildirimlerden kaygılıdır (madde 16).

Bedensel cezanın okullar ve ceza infaz kurumlarındaki hukuki statüsü hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde açıklığa kavuşturulmalı ve öncelikli olarak da bu tür cezalar evde, alternatif ortamlarda ve yerine göre okullarda ve ceza infaz kurumlarında yasaklanmalıdır.”

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi

(12 Haziren 2011, E/C.12/TUR/CO/1/, Başlangıç raporuyla ilgili sonuç gözlemleri, para. 24)

“Komite, bedensel cezanın evde açıkça yasaklanmaması ve okullarda uygulanması konusunda kaygılıdır (maddeler 10 ve 13).

Komite taraf Devlete, evde çocuklara her tür bedensel cezanın uygulanmasını yasaklayacak özel bir yasal düzenlemeye gitme çağrısında bulunur. Taraf Devlet, ayrıca, evlerde ve okullarda bedensel ceza uygulamalarına karşı halkta farkındalık yaratmalıdır. Bu açıdan Komite taraf Devletin dikkatini eğitim hakkı bağlamındaki 13. sayılı genel görüşünde (1999) yer alan okullarda disiplinle ilgili tavsiyesine çekmek ister.”

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi

(Ocak 2012, Sonuçlar 2011)

“Önceki sonuçta (Sonuçlar XVII-2) Komite, evde bedensel cezanın yasaklanmamış olması nedeniyle durumun Şarta uygun olmadığını belirtmişti. Komite, Hükümet Komitesi’nden Bakanlar Komitesi’ne gönderilen bir rapordan (TS-G (2005) 24, §223) hareketle, Ceza Yasası’nın 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni bir yasayla değiştirildiğini kaydetmiştir. Yeni yasanın “kötü muamele” başlığını taşıyan 232. maddesinin 1’inci paragrafına göre aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Bu madde aynı zamanda evlerindeki çocukları da kapsamaktadır. Yeni yasanın aynı maddesinin 2’inci paragrafı ise şunu öngörmektedir: “İdaresi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.” Hükümet Komitesi’nin raporuna göre bu düzenleme ilgili kişinin disiplin yetkisinin sınırlarını çizmektedir evde bedensel cezayı yasaklayıcı mahiyet taşımaktadır.

“Ne var ki Komite başka bir kaynaktan hareketle bedensel cezanın evde yasal sayıldığını not etmektedir. 2002 yılında ebeveynlerin “düzeltme hakkı” Medeni Kanundan çıkarılmış olmakla birlikte yeni Ceza Yasası ‘disiplin yetkisi’ kavramını tanımaktadır (Madde 232). Ceza Yasası’nda, Aileyi Koruma Yasası’nda ve Çocuk Koruma Yasası’nda (2005) yer alan şiddet ve istismar karşıtı hükümler çocuk yetiştirmede here tür bedensel cezanın yasaklanmış olması şeklinde yorumlanmamaktadır.

“Komite yeni Ceza Yasası’nın çocuklara evlerinde uygulanacak her tür bedensel cezayı açıkça yasaklamadığı görüşündedir. Dolayısıyla, daha önce bağdaşmazlık olarak tespit ettiği durumun değişmemiş olduğu sonucuna varmaktadır.

“Yukarıda belirtilen kaynağa göre okullarda bedensel ceza 1923 yılından bu yana yasak sayılmaktadır. Ne var ki ortada açık bir yasaklama yoktur ve bu cezanın hukuksallığı konusunda çelişik görüşler vardır. 1702 sayılı yasa kötü muameleyi ve dayağı cezalandırmaktadır (maddeler 20 ve 22). Türkiye Hükümeti’nin temsilcisine göre (TS-G (2005) 24, §224) bu yasa tam da çocuklara okullarda bedensel ceza uygulanmasını yasaklayan yasadır. Aynı kaynağa göre İlkokul Öğretmenlerinin Terfi, Değerlendirme ve Cezalandırılması ile ilgili 4357 sayılı yasa (Bölüm 7), Ortaokul Öğretmenlerinin Terfi, Değerlendirme ve Cezalandırılması ile ilgili yasa (Bölümler 20-22 ve 27) ve 657 sayılı Devlet Personel Yasası çocuklara karşı fiziksel ya da psikolojik şiddete başvuran öğretmenler için cezai

önlemler öngörmektedir. Ne var ki, 2008 yılında bir okul müdürü tarafından bedensel cezaya başvurulması üzerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan bir soruşturmada bedensel cezanın eğitsel değeri olduğu sonucuna varılmıştır.⁶ Belirtildiğine göre soruşturmayı yürütenler raporlarında Yüksek İdare Mahkemesi'nin 1978 yılında aldığı öğretmenlerin bedensel ceza uygulamalarını destekleyen bir kararına atıfta bulunduğu halde 2005 yılındaki ters yönde bir karardan hiç söz etmemiştir.⁷ Bu durumda Komite bu noktadaki konumunu sürdürürken Hükümetten açıklama beklemektedir.

“Komite, içtihat çerçevesinde, çocuklara yönelik bedensel cezalarla ilgili 17'inci Maddeye uygunluk açısından devletlerin iç hukukunun çocuklara yönelik her tür şiddeti yasaklaması ve cezalandırması gerektiğini hatırlatır. Burada kastedilen, çocukların fiziksel dokunulmazlıklarına, onurlarına, gelişimlerine ya da psikolojik sağlıklarına etkide bulunabilecek fiiller ve davranışlardır. İlgili hükümlerin, mahkemelerin bu hükümleri çocuklara yönelik şiddet fiillerinde uygulamayı reddetmelerine olanak tanımayacak şekilde net, bağlayıcı ve kesin olması gerekir. Dahası, devletler, bu tür şiddetin pratikte ortadan kalkmasını sağlamak üzere gerekli titizlikle hareket etmelidirler.

...

“Komite, aşağıda belirtilen nedenden dolayı Türkiye'deki durumun Anlaşmanın 17§1 maddesine uygun olmadığı sonucuna varmıştır:

- Evde bedensel ceza uygulamasının açıkla yasaklanmamış olması ...”

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi

(Mart 2005, Sonuçlar XVII-2)

“Komite şu hususları tespit eder: 4357 sayılı Yasanın 6'ncı Maddesine (13) ve 1702 sayılı Yasanın 20 ve 22'inci Maddelerine (14) göre öğrencisine karşı zararlı bir fiilde bulunan öğretmene *başka yaptırımların yanı sıra* maaş kesme cezası uygulanabilir ve yukarıda değinilen yasalardan ikincisininin 27'inci Maddesine göre öğrencisine cinsel tacizde bulunan bir öğretmen meslekten çıkartılır. Komite başka bir kaynaktan hareketle bedensel cezanın okullarda ve diğer kurumlarda uygulanmakta olduğu tespitinde bulunmuştur. Rapor, aslında hangi yasanın bedensel cezayı okullarda ve kurumlarda tamamen yasakladığı konusunda bir netlik getirmediğinden Komite bir sonraki raporun bu hususta bilgi içermesini talep etmektedir. Komite ayrıca okullarda ve kurumlarda bedensel ceza yasağının etkili biçimde uygulanmasını sağlamak üzere hangi önlemlerin alındığını sormaktadır. Bugünkü durum Şartın 17'inci Maddesine uygun görünmemektedir.

...

“Komite, aşağıda belirtilen nedenden dolayı Türkiye'deki durumun Anlaşmanın 17. maddesine uygun olmadığı sonucuna varmıştır:

- Evde bedensel ceza uygulamasının açıkla yasaklanmamış olması ...”

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi

(1 Haziran 2001, Sonuçlar XV-2'ye Ek, sayfa 271-274)

“Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanun, çocukların ebeveynlerinden gelebilecek fiziksel ve zihinsel istismara, sömürüye ve benzer başka olumsuz muamelelere karşı korunmasını öngören hükümler içermektedir. Komite, bu konularda, özellikle ülkedeki içtihat konusunda daha fazla bilgi edinmek istemektedir. Komite, özellikle, yasal düzenlemelerin çocuklara yönelik olarak evde, kurumlarda,

⁶ “Yetkililerden öğrencilere ‘katı disiplin’”, *Turkish Daily News*, 21 Nisan 2008

⁷ “Yetkililerden öğrencilere ‘katı disiplin’”, *Turkish Daily News*, 21 Nisan 2008

okullarda ve başka ortamlarda her tür bedensel ceza uygulamasının yasaklayıp yasaklamadığını öğrenmek arzusundadır.”

Son on yıl içindeki prevalans/tutum araştırmaları

2013 yılında 0-8 yaş grubundan birinci derecede sorumlu 4.100 ebeveyne yüz yüze görüşmeler sırasında “çocuğa doğru olanı öğretmek” için nasıl davrandıkları ve “çocuğun kendi hoşgörü sınırlarını aşacak şekilde davranması halinde” duruma nasıl yaklaştıkları sorulmuştur. Eğitsel” amaçlar için ya da çocuğun öfkelenendirici bir davranışına tepki olarak, çocukların %74’ünün son 12 ay içinde şiddetin en az bir biçimine (fiziksel ya da duygusal) maruz kaldığı belirlenmiştir. Ebeveynlerin %23’ü “hafif” fiziksel şiddete başvurmuştur (tokat, çocuğun üzerine bir şeyler fırlatma, itekleme, sarsma, saçından/kulağından çekme). “İleri derecede” şiddete başvuranların oranı %1’dir (yumruk atma, bir şeyle vurma, tekmeleme, sürükleme, dövme, boğazını sıkma, bir tarafını yakma, bıçak ya da ateşli silah kullanma tehdidi ya da bunların fiilen kullanılması).

(Boğaziçi Üniversitesi, Hümanist Büro ve Frekans Araştırması (2014), Türkiye’de 0-8 Yaş Grubundan Çocuklara Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, İstanbul: Bernard van Leer Vakfı)

Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü tarafından gerçekteştirilen ve 464 aileyi kapsayan bir araştırmaya göre ebeveynlerin %38,6’sı bedensel cezaya “son çare” olarak başvurulabileceği görüşündedir. Ebeveynlerin %14’ü kız çocukların değil ama erkek çocukların dövülebileceği görüşündeysen %6,7’lik bir kesime göre daha büyük yaşlardakilere olmasa bile küçük çocuklara “şaplak atmakta” bir sakınca yoktur. Ebeveynlerin %57’si çocuklara karşı fiziksel güç kullanımının tamamen yasaklanması gerektiğini, %57,5’i de bedensel cezanın çocuklar için “tamamen zararlı” olduğunu düşünmektedir.

(Daily News haberi, 20 Kasım 2013)

2010 yılında yapılan bir çalışmada anonim anket formu kullanılarak 988 yüksekokul öğrencisinin kendi çocukluk dönemlerinde yaşadıkları çeşitli aile içi şiddet olaylarının yaygınlığı araştırılmıştır. Bu şiddet olayları tekmelenme, yumruk yeme, bağa sola atılma, çürük, yakılma, kanatma, diş ve kemik kırılması gibi durumlara yol açmıştır. Çalışmada kapsanan gençlerin %53,3’ü (%64’ü erkek, %41,6’sı kadın) çocuklarında bu tür şiddete maruz kalmıştır. Yaparlar ise ağırlıklı olarak ebeveynler olmakla birlikte diğer kardeşlerin ve akrabaların uyguladıkları şiddet de söz konusudur. Şiddet mağdurlarının beşte biri (%22,6) şiddeti uygulayan kişinin bunu disiplin adına yaptığını belirtmiştir. %15,9’una göre kendilerine bir ders verilmek istenmiştir; %16,1’e göre şiddet uygulayan bu şekilde kendisine saygı duyulmasını sağlayacağını düşünmüştür. Yanıt verenlerin %60,7’sine göre şiddet uygulayan kişi bu sırada kendine hâkim olamamıştır. %8,7’si olayı bir öfke boşalması olarak değerlendirmiştir. Şiddete maruz kalanların %35,4’ü kendini aşağılanmış hissederken %26,3’ü durumu kabullenmiş, %10,4’ü de şiddeti uygulayan kişiye nefret geliştirmiştir.

(Turla, A. vd. (2010), “Türkiye’nin Samsun İlinde Yüksek Okul Öğrencilerinden Alınan Temsili Örnekleme Çocukluk Dönemi Fiziksel İstismar Yaygınlığı”, *Journal of Interpersonal Violence*, 25 (7), 1298–1308)

Türkiye’deki psikiyatri kliniklerinde, yetimhanelerde ve rehabilitasyon merkezlerine ilişkin bir raporda, psikiyatri kliniklerinde 9 yaşında olanlar dâhil çocuklara elektrokonvulsif ya da “şok tedavisi” (ECT) uygulanmaktadır. Zaman zaman cezalandırma amacıyla da başvurulan bu uygulama sırasında kas gevşeticiler ya da anestezi de kullanılmadığından uygulama son derece acı verici, korkutucu ve tehlikelidir. Rehabilitasyon merkezlerinde ve yetimhanelerde çocuklar kimi zaman sürekli olarak elleri ve ayakları bağlı tutulmaktadır. Raporda yer verilen bir olayı göre bir çocuk bir odaya atılmış, bağlanmış ve dövülmüştür.

(Ahern, L. vd. (2005), *Kapalı Kapılar Ardında: Türkiye’deki Psikiyatri Kurumlarında, Yetimhanelerde ve Rehabilitasyon Merkezlerinde İnsan Hakları Suiistimalleri*, Mental Disability Rights International)

Rapor, Çocuklara Yönelik Her Tür Bedensel Cezaya Son Verilmesi Küresel Girişimi tarafından hazırlanmıştır
www.endcorporalpunishment.org; info@endcorporalpunishment.org
Aralık 2015